

Waterschappen minder tekort in 2004

Elena van Kampen

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2006.
Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2005–2006	= 2005 tot en met 2006
2005/2006	= het gemiddelde over de jaren 2005 tot en met 2006
2005/'06	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2005 en eindigend in 2006
2003/'04–2005/'06	= boekjaar enz., 2003/'04 tot en met 2005/'06

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

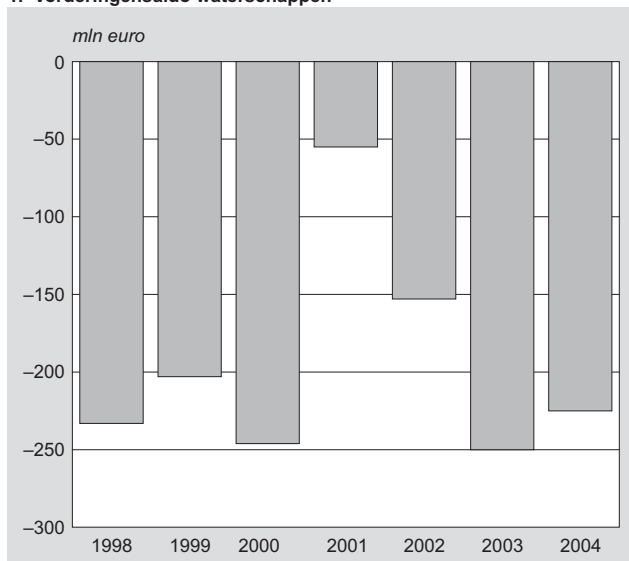
Waterschappen minder tekort in 2004

Elena van Kampen

Minder tekort in 2004

Het vorderingensaldo van de waterschappen is in 2004 met 25 miljoen euro verbeterd. Het blijft echter een tekort, van 225 miljoen euro. De waterschappen kampen al jaren met een tekort. Was er in 2001 slechts een tekort van 55 miljoen euro, de jaren daarna bereikte het tekort met 250 miljoen euro in 2003 een dieptepunt.

1. Vorderingensaldo waterschappen

Bron: CBS.

Totale inkomsten 2004 gestegen

De inkomsten van de waterschappen stegen in 2004 met ruim 6 procent tot 2,7 miljard euro. Ruim 40 procent van deze inkomsten was afkomstig uit de verontreinigingsheffingen (ruim 1,1 miljard euro). Uit de opbrengst van de verontreinigingsheffingen wordt vooral de uitvoering van de taken op het gebied van de waterkwaliteit bekostigd.

Een kwart van de inkomsten kwam binnen via de opbrengst van de omslagheffingen (0,7 miljard euro), bestemd voor de traditionele taken (zie kader).

Naast de opbrengst van de omslagheffingen ontvingen de waterschappen bijdragen van het Rijk, de provincies en de gemeenten voor traditionele taken, zoals door het Rijk beschikbaar gestelde middelen in het kader van bodemsanering.

Bij een aantal waterschappen hebben de opbrengststijgingen in 2004 geleid tot een afnemend beroep op de reserves of zijn de toegenomen belastingontvangsten ook gebruikt om de reserves te verhogen.

Verontreinigingsheffing grootste inkomstenbron

De opbrengsten uit de omslag- en de verontreinigingsheffing kwamen in 2004 tezamen uit op 1,9 miljard euro. Dat is bijna 5 procent meer dan een jaar eerder. De opbrengst uit de verontreinigingsheffing vormt al jaren de grootste inkomstenbron van

Inkomsten voornamelijk uit belastingen

Waterschappen bekostigen hun taken grotendeels door het heffen van belastingen. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen de inkomsten voor de uitvoering van enerzijds de traditionele taken en anderzijds de taken op het gebied van waterkwaliteitsbeheer. De traditionele waterschapstaken worden voor een belangrijk deel gefinancierd uit de omslagheffingen. Alle inwoners van een waterschap ontvangen de zogeheten ingezetenenomslag. Hiernaast ontvangen huiseigenaren en bezitters van bedrijfspanden een omslagheffing voor gebouwde eigendommen en grondbezitters voor ongebouwde eigendommen.

Ter bekostiging van de waterkwaliteitstaak heffen de waterschappen de verontreinigingsheffing. Dit geldt zowel voor gebruikers en eigenaren van woningen als van bedrijven. In tabel 2 is het verschil in inkomstenstructuur tussen beide taaksoorten zichtbaar.

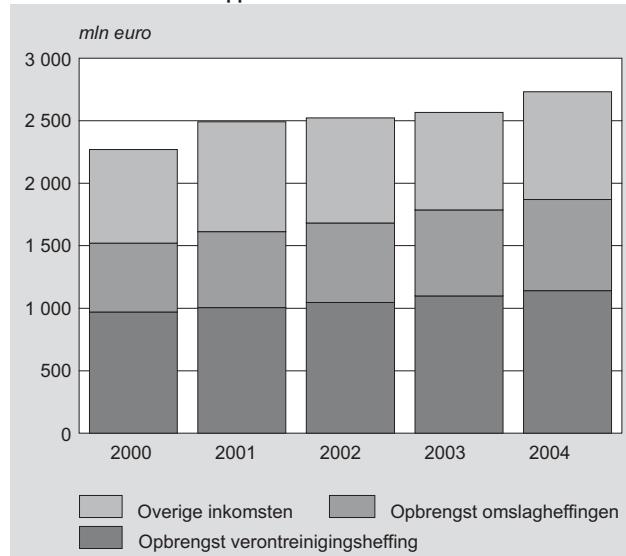
waterschappen. In 2004 leverde deze heffing 1,1 miljard euro op, waarvan 0,8 miljard afkomstig was van gezinnen als gebruikers en eigenaren van woningen. De rest werd opgebracht door bedrijven. Het aandeel van bedrijven in de opbrengst van verontreinigingsheffing is in de periode 1998–2004 gedaald van 34 procent tot 29 procent. Dit komt vooral omdat bedrijven in de loop der jaren maatregelen hebben getroffen om de lozing van afvalwater te verminderen en hierdoor minder belast worden.

De overige inkomsten van waterschappen hebben onder andere betrekking op incidentele verkopen, ontvangen rente en dividend en bijdragen van andere overheidsinstellingen en bedrijven. De opbrengst uit verkopen en de rente-ontvangsten lieten hiervan de grootste toename zien (zie tabel 1).

Uitgaven waterkwaliteitsbeheer gestegen

De totale uitgaven zijn in 2004 met 5 procent gestegen tot bijna 3 miljard euro. In 2004 hebben de waterschappen op de exploitatie ruim 2,2 miljard euro verantwoord voor de uitvoering van hun

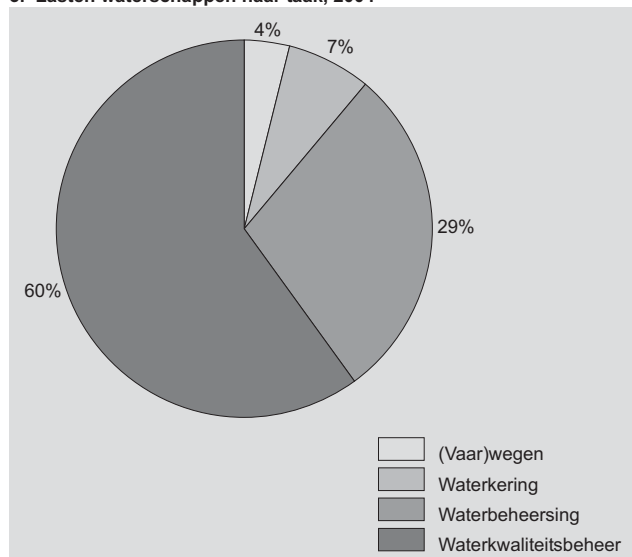
2. Inkomsten waterschappen

Bron: CBS.

taken. Uitgaven voor het beheer van de waterkwaliteit vormen de grootste uitgavenpost (ruim 1,3 miljard euro). Voor waterkwaliteit vond ook de sterkste stijging van de uitgaven plaats, met ruim 5 procent. De afvoer en verwerking van zuiverings-slib vormt voor het beheer van de waterkwaliteit een grote kostenpost. Hieronder vallen onder meer de maatregelen om watergangen op diepte te houden, de kwaliteit van waterbodems te verbeteren en verontreinigde waterbodems te saneren.

3. Lasten waterschappen naar taak, 2004

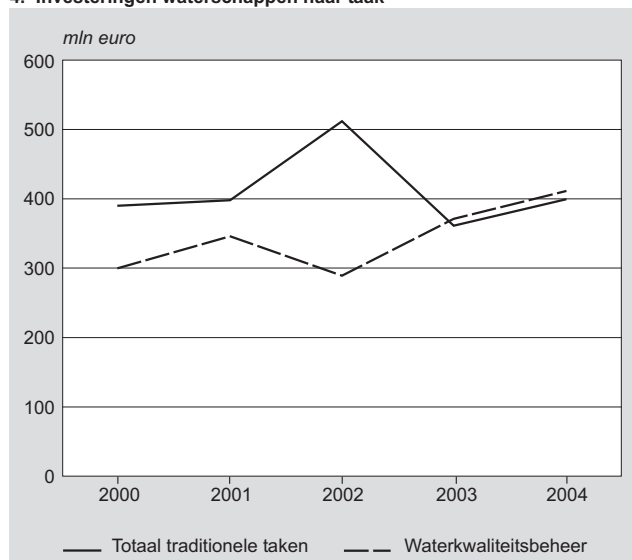

Bron: CBS.

Investerings gestegen

De investeringsuitgaven zijn in 2004 met ruim 11 procent gestegen tot een niveau van 0,8 miljard euro. De investeringen zijn daarbij vrijwel gelijk verdeeld naar die voor traditionele taken en voor waterkwaliteitsbeheer. In 2002 waren de investeringen van waterschappen voor de traditionele taken relatief hoog. Deze piek

4. Investerings waterschappen naar taak

Bron: CBS.

werd veroorzaakt door de investeringsuitgaven in West-Overijssel onder andere aan dijkversterkingen. Een jaar later daalde het niveau van dit type investeringen tot het niveau van de investeringen in het kader van waterkwaliteitsbeheer.

De bouw van een nieuwe rioolwaterzuiveringstallatie in het westelijk havengebied van Amsterdam, zorgde in 2004 voor een toename van de investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken met bijna 100 miljoen euro. De nieuwe installatie moest twee bestaande rioolwaterzuiveringsinstallaties vervangen. Daarnaast moest ook een deel van het Amsterdamse rioolstelsel worden omgelegd.

Bij het Knooppunt Arnhem Nijmegen (KAN) maakte de bouw van nieuwe woonwijken in 2004 investeringen in rioolwaterzuiveringsinstallaties noodzakelijk.

Investerings in rioolwaterzuiveringsinstallaties zijn niet alleen nodig voor capaciteitsuitbreiding. Ook veranderende milieu-eisen maken investeringen in (bestaande) installaties noodzakelijk.

Achtergrond

Waterschappen zijn zelfstandige lagere overheden die in een regio in Nederland tot taak hebben de waterhuishouding te regelen. Deze regio wordt niet bepaald door gemeente- of provinciegrenzen, maar door stroomgebieden¹⁾ in een bepaald gebied. Van oudsher zijn waterschappen belast met de zorg voor de waterkering en de waterkwantiteit. Daarnaast worden ook enkele (vaar-)wegen door waterschappen beheerd. Omdat deze taken al eeuwenlang tot het werkterrein van de waterschappen behoren, worden ze aangeduid als traditionele taken.

Bij de taak waterkering gaat het om het beheer, de bescherming en het onderhoud van dijken en duinen ter voorkoming van overstromingen. Het waterkwantiteitsbeheer richt zich op de zorg voor de handhaving van het juiste grondwaterpeil. Dit gebeurt onder meer met gemalen, stuwen en sluisen, door het onderhoud van watergangen en de aanleg van waterberging. Het beheer van (vaar-)wegen bestaat uit onderhoud en aanpassing van wegen, bermbeheer en aanleg van recreatieve voorzieningen.

Eind zestiger jaren is aan deze taken het beheer van de waterkwaliteit toegevoegd. Vanaf dat moment zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Bijvoorbeeld door het stellen van eisen aan lozingen van afvalwater en het zuiveren van afvalwater in rioolwaterzuiveringsinstallaties. De onderverdeling van waterschapstaken naar de traditionele en waterkwaliteitstaken spelen zowel voor de inkomsten als uitgaven van waterschappen een rol.

Het aantal waterschappen bedroeg in 2004 36. Voor enkele hiervan stond een fusie per 1 januari 2005 voor de deur. Zo telde Nederland op 1 januari 2006 nog maar 27 waterschappen. Door deze schaalvergroting is het takenpakket van de overgebleven waterschappen gegroeid en zijn op vele fronten krachtigere organisaties ontstaan.

¹⁾ Een stroomgebied is het gebied waaruit het water wordt afgevoerd. Voor het waterhuishoudkundige beheer is de grootte van een stroomgebied belangrijk, omdat dit mede bepaalt hoeveel water er maximaal door een rivier stroomt. Nederland kent vier stroomgebieden: Rijn, Maas, Schelde en Eems.

Tabel 1
Uitgaven en inkomsten van waterschappen naar economische categorieën

Uitgaven	2003	2004	Inkomsten	2003	2004
	<i>mln euro</i>			<i>mln euro</i>	
Lopende rekening					
Beloning van werknemers	471	493	Verkoop van goederen en diensten	71	80
Onderhoud	181	183	Geactiveerde lasten	22	32
Verbruik overige goederen en diensten	712	716	Ontvangen rente	71	104
Betaalde indirecte belastingen	50	58	Dividenden, pachten, concessies	32	40
Afschrijvingen	308	331	Omslagheffing ongebouwd	185	162
Betaalde rente	307	323	Omslagheffing gebouwd	300	341
			Ingezetenenomslag	202	226
			Verontreinigingsheffing gezinnen	765	805
			Verontreinigingsheffing bedrijven	334	336
Verstreckte inkomensoverdrachten	46	42	Ontvangen inkomensoverdrachten	66	73
Subtotaal	2 075	2 146	Subtotaal	2 048	2 199
<i>Saldo lopende rekening (overschot)</i>	-27	53			
Totaal lopende rekening	2 048	2 199	Totaal lopende rekening	2 048	2 199
Kapitaalrekening					
Investeringen in			Verkoop van		
g.w.w.- werken	626	752	g.w.w.-werken	12	14
bedrijfsruimten	47	15	gebouwen	7	25
vervoermiddelen	2		overige investeringsgoederen	2	2
overige machines, apparaten en installaties	52		Afschrijvingen	308	331
overige		42			
Aankoop grond	5	1	Verkoop grond	4	14
Verstreckte kapitaaloverdrachten	9	1	Ontvangen kapitaaloverdrachten	185	147
Subtotaal	741	811	Subtotaal	518	533
<i>Saldo kapitaalrekening (overschot)</i>	-223	-278			
Totaal kapitaalrekening	518	533	Totaal kapitaalrekening	518	533
<i>Saldo lopende en kapitaalrekening</i>	-250	-225			

Tabel 2
Uitgaven en inkomsten van de waterschappen naar economische categorieën per taaksoort

Uitgaven	Traditionele taken	Waterkwaliteitsbeheer	Totaal	Inkomsten	Traditionele taken	Waterkwaliteitsbeheer	Totaal
	<i>mln euro</i>				<i>mln euro</i>		
Lopende rekening							
Beloning van werknemers	258	235	493	Verkoop van goederen en diensten	34	46	80
Onderhoud	117	66	183	Geactiveerde lasten	16	16	32
Verbruik overige goederen en diensten	302	414	716	Ontvangen rente	6	98	104
Betaalde indirecte belastingen	3	55	58	Dividenden, pachten, concessies	25	15	40
Afschrijvingen	120	211	331	Omslagheffing ongebouwd	162		162
Betaalde rente	83	240	323	Omslagheffing gebouwd	341		341
				Ingezetenenomslag	226		226
				Verontreinigingsheffing gezinnen		805	805
				Verontreinigingsheffing bedrijven		336	336
Verstreckte inkomensoverdrachten	15	27	42	Ontvangen inkomensoverdrachten	64	9	73
Subtotaal	898	1 248	2 146	Subtotaal	874	1 325	2 199
<i>Saldo lopende rekening (overschot)</i>	-24	77	53				
Totaal lopende rekening	874	1 325	2 199	Totaal lopende rekening	874	1 325	2 199
Kapitaalrekening							
Investeringen in				Verkoop van			
g.w.w.- werken	370	382	752	g.w.w.-werken	2	12	14
bedrijfsruimten	6	9	15	gebouwen	14	11	25
vervoermiddelen				overige investeringsgoederen	2		2
overige machines, apparaten en installaties				Afschrijvingen	120	211	331
overige	22	20	42				
Aankoop van grond	1		1	Verkoop van grond	14		14
Verstreckte kapitaaloverdrachten	1		1	Ontvangen kapitaaloverdrachten	124	23	147
Subtotaal	400	411	811	Subtotaal	276	257	533
<i>Saldo kapitaalrekening (overschot)</i>	-124	-154	-278				
Totaal kapitaalrekening	276	257	533	Totaal kapitaalrekening	276	257	533
<i>Saldo lopende en kapitaalrekening</i>	-148	-77	-225				